

عید فطر، روز اطاعت و انقیاد در پیشگاه خداوند تبارک و تعالی است

در روایتی از امام صادق (ع) نقل است که زکات فطره را همانند صلوات بر پیامبر در نماز، از موجبات کمال روزه و قبولی صوم و صیام قرارداده شده است.

در روایتی از امام صادق (ع) نقل است که زکات فطره را همانند صلوات بر پیامبر در نماز، از موجبات کمال روزه و قبولی صوم و صیام قرارداده شده است.

خبرگزاری مهر - گروه دین و اندیشه: از اعمال واجب در روز عید فطر پرداختن زکات فطره است. زکات فطره یا زکات فطر و یا فطره پرداخت حدود سه کیلوگرم از خوراکی غالب مانند گندم، جو، خرما، برنج، کشمش و یا قیمت آن به ازای هر نان خور به مناسبت عید فطر. موارد مصرف زکات فطره همان موارد هشت گانه زکات مال است. البته بنا بر نظر برخی مراجع تقلید، احتیاط واجب یا مستحب است که به فقیر پرداخت گردد.

از آنجا که در ادبیات و درسنامه های دینی ما همواره مردم به صورت یک جامعه یک پارچه دیده شده اند لذا نسبت به یکدیگر در همه شرایط وظیفه دارند. در صحنه های مختلف فرهنگی مردم وظیفه دارند امر به معروف و نهی منکر کنند و در پیشامدها و مشکلات اقتصادی که برای جامعه رخ می دهد، به شکلی از فقرا و مستضعفان حمایت بکنند به طوری که اعتبار و آبرو و جایگاه و شخصیت مردم و کرامت انسانی مخدوش نشود. به همین جهت همه انسان ها و همه مکلفین در مقاطعی از زندگی شأن در طول سال باید یک سری کمک های اقتصادی و پشتیبانی های مالی از فقرا و مستضعفین داشته باشند که یکی از این فرصت ها روز عید سعید فطر، روز اطاعت و انقیاد در پیشگاه حضرت ربوبی است.

بنابراین یکی از واجبات مالی که باید با قصد قربت پرداخت شود، زکات فطره یا همان فطره است. مسلمانان بعد از یک ماه روزه داری در ماه مبارک رمضان در روز عید فطر که اولین روز از ماه قمری شوال است؛ معمولاً قبل از شرکت در نماز عید فطر؛ مبلغی را به عنوان فطره پرداخت می کنند. این مبالغ؛ جهت کمک به فقرا و مستمندان و دیگر مواردی که در فقه آمده است، هزینه می شود. البته برخی هم پس از نماز عید فطر این عمل واجب را انجام می دهند. درباره زکات فطره نیز روایاتی رسیده است که بیان گر حکمت پرداخت آن است؛ زکات فطره باعث قبولی و تمامیت روزه می شود. در روایتی از امام صادق (ع) این گونه آمده است: «همانا دادن زکات فطره از جمله عوامل تمام کننده و کمال بخش روزه است همان گونه که صلوات بر پیامبر (ص) از جمله عوامل تمام کننده نماز می باشد؛ چرا که هرکس روزه بگیرد ولی زکات فطره را عمدتاً ترک کند و ادا نکند، مانند آن است که روزه ای نگرفته است. همان گونه که هرگاه کسی نماز بگذارد ولی صلوات بر پیامبر (ص) نفرستد مانند آن است که نماز نگذاشته است».

شیخ مفید در این باره می گوید: «زکات فطره بر هر مسلمانی که آزاد و بالغ باشد و استطاعت پرداخت داشته باشد، واجب است؛ دلیل بر وجوب پرداخت زکات فطره روایات است: [مانند این که؛] عبدالرحمن بن حجاج از امام صادق (ع) روایت کرده است که فرمود: فطره بر هر شخصی که زکات بر او واجب بوده؛ واجب است». بنابراین، فقهای شیعه با توجه به روایات و اجماعی که بین آنها در این باره وجود دارد، قائل به وجوب زکات فطره شده اند.

در روایت است که شب عید فطر از جهت فضیلت از شب قدر کمتر نیست و روز عید فطر چنان که در دعای نماز عید فطر آمده است «عید مسلمین و ذخیره معنوی برای محمد و آل محمد (ص) است و از جهت دیگر در این روز بزرگ داشت دسته جمعی یاد خداوند متعال با گفتن تکبیر انجام می گیرد و به همین دلیل در بعد از نماز مغرب و عشاء و نماز صبح وارد شده است که بگوییم: الله اکبر، الله اکبر، لا اله الا الله والله اکبر، الله اکبر و لله الحمد الحمد لله علی ما هدانا و له الشکر علی ما اولانا.

در آیات ۱۴ و ۱۵ سوره مبارکه اعلی خداوند به نجات اهل ایمان و عوامل این نجات اشاره می کند. نخست می فرماید: مسلماً رستگار می شود کسی که خود را تزکیه کند (قد افلح من تزکی) و نام پروردگارش را به یاد آورد و به دنبال آن نماز بخواند (و ذکر اسم ربه فصلی). به این ترتیب، عامل فلاح و رستگاری و پیروزی و نجات را سه چیز می شمرد: تزکیه و ذکر نام خداوند و سپس بجا آوردن نماز. در اینکه منظور از تزکیه چیست، تفسیرهای گوناگونی ذکر کرده اند: نخست اینکه منظور، پاکسازی روح از شرک است، به قرینه ی آیات قبل و نیز به قرینه اینکه مهمترین پاکسازی، همان پاکسازی از شرک است. دیگر اینکه منظور، پاکسازی دل از رذائل اخلاقی و انجام اعمال صالح است، به قرینه ی آیات فلاح در قرآن مجید، از جمله آیات آغاز سوره ی مؤمنون که فلاح را در گرو اعمال صالح می شمرد. و به قرینه آیه ۹ سوره شمس که بعد از ذکر مسئله ی تقوی و فجور می فرماید: قد افلح من زکیها؛ رستگار شد کسی که نفس خود را از فجور و اعمال زشت پاک کرد و به زینت تقوی بیاراست.

باتوجه به آیات فوق، منظور، زکات فطره در روز عید فطر است که نخست باید زکات را پرداخت و بعد نماز عید را بجا آورد. در آیات فوق نخست، سخن از تزکیه و بعد ذکر پروردگار و سپس نماز است. به گفته بعضی از مفسران، مراحل عملی مکلف، سه مرحله است: نخست ازاله عقاید فاسده از قلب. سپس حضور معرفه الله و صفات و اسماً او در دل و سوم اشتغال به خدمت. آیات فوق در سه جمله ی کوتاه، اشاره به این سه مرحله کرده است. این نکته نیز قابل توجه است که این آیه نماز را فرع بر ذکر پروردگار می شمرد. این به خاطر آن است که، تا به یاد او نیفتد و نور ایمان در دل او پرتوافکن نشود، به نماز نمی ایستد. به علاوه، نمازی ارزشمند است که توأم با ذکر او و ناشی از یاد او باشد و اینکه بعضی، ذکر پروردگار را تنها به معنی الله اکبر یا بسم الله الرحمن الرحیم که در آغاز نماز گفته می شود تفسیر کرده اند که در حقیقت بیان مصداق هایی از آن است.

اوج اهمیت و شکوه زکات فطره

عده ای براساس روایات رسیده معتقدند که منظور از «تزکی» دادن زکات فطره و خواندن نماز عید است.. بعضی نیز تزکیه را در اینجا، به معنی دادن صدقه ی مالی دانسته اند. مهم این است که تزکیه، معنی وسیعی دارد که همه ی این مفاهیم را در بر می گیرد. هم پاکسازی روح از آلودگی شرک و هم پاکسازی از اخلاق رذیله و هم پاکسازی عمل از محرمات و هرگونه ربا و هم پاکسازی مال و جان به وسیله ی دادن زکات در راه خدا. زیرا طبق آیه ی «اخذ من اموالهم صدقه تطهرهم و تزکیهم بها» (از اموال آنها صدقه ای (زکات) بگیر تا آنها را به وسیله ی آن پاکسازی و تزکیه کنی)، دادن زکات سبب پاکی روح و جان است. بنابراین، تمام تفسیرها ممکن است درمعنی گسترده ی آیه جمع باشد. پروردگار در قرآن کریم در حقیقت پرداخت زکات فطره را بر نماز عید مقدم داشته و آن را موجب رستگاری و سعادت‌مندی قرار داده است و این اوج اهمیت و شکوه زکات فطره است

شخصی از امام صادق (ع) پرسید معنای آیه ی قد افلح من تزکی چیست؟ فرمود: این است که هرکس زکات فطره بدهد، رستگار می شود. پرسید معنای آیه ی «و ذکر اسم ربه فصلی» چیست؟ فرمود این است که (برای نماز عید) به سوی جبانه برود و نماز بخواند و منظور از جبانه، صحرا است. رسول خدا (ص) همواره در روزهای عید فطر، قبل از رفتن به مصلی، فطره را تقسیم می کرد و این آیه را می خواند: «قد افلح من تزکی و ذکر اسم ربه فصلی». پروردگار در قرآن کریم در حقیقت پرداخت زکات فطره را بر نماز عید مقدم داشته و آن را موجب رستگاری و سعادت‌مندی قرار داده است و این اوج اهمیت و شکوه زکات فطره است. خداوند زکات را بر نماز مقدم داشته، و فرموده است: کسی در حقیقت رستگار شد که زکات پرداخت و نام خدای خود را یاد کرد، و آنگاه نماز بجا آورد این احتمال نیز به گفته برخی مفسران وجود دارد که تفسیر تزکی به زکات فطره از قبیل بیان یک مصداق و تطبیق آیه بر فرد روشن باشد. زیرا تزکیه معنای وسیعی دارد که همه این مفاهیم را در بر می گیرد، هم پاکسازی روح از آلودگی شرک، و هم پاکسازی از اخلاق رذیله، و هم پاکسازی مال و جان به وسیله دادن زکات در راه خدا.

در روایتی نقل شده که از پیامبر (ص) درباره زکات فطره سوال شد حضرت آیه «قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى» را قرائت نمود و فرمود: منظور زکات فطره است و در روایتی امام صادق (ع) زکات فطره را همانند صلوات بر پیامبر در نماز، از موجبات کمال روزه و قبولی صوم و صیام قرارداده است و در توضیح آن فرموده: کسی که روزه بگیرد و به عمد زکات نپردازد، روزه ای در نامه عملش منظور نمی شود، چنانکه اگر فردی در نماز صلوات بر پیامبر (ص) را ترک کند نمازی برای او محسوب نمی‌گردد.